

Područje Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, poglavito strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi, uvršteno je u najzanimljivije speleološke lokalitete svijeta zahvaljujući entuzijazmu i hrabrosti speleologa.

Oni su rasvijetlili mnoge tajne ove planine. Ulazeći duboko u njezinu utrobu i istražujući podzemne vodene tokove i jezera, geološku građu i klimatološke prilike, otkrivajući do tada nepoznate životinjske vrste, ti hrabri ljudi doprinijeli su povećanju znanja, ali i svijesti o krhkosti i ljepoti ovog veličanstvenog podzemlja.

Temeljem tih znanja o kršu i krškom podzemlju svaki čovjek ima zadatak čuvati ga od onečišćenja. Jer podzemlje ove planine, kako je bilo izvor života nekadašnjih planinskih stanovnika, tako i budućim generacijama čuva najdragocjeniji dar – vodu.

Ovaj letak tiskan je donacijom Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.

Javna Ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit

Krasno 96, HR-53 274 Krasno, Hrvatska

Tel.: 385/(0)53/665-380

Fax: 385/(0)53/665-390

e-mail: npsv@np-sjeverni-velebit.hr

web: www.np-sjeverni-velebit.hr

Izdavač: JU NP Sjeverni Velebit, 2008.

Fotografije: Arhiva JU NP Sjeverni Velebit, D. Bakšić, V. Božić, M. Kuhta, B. Šmida, D. Troha, J. Tomaić, A. Vukušić i dr.

Oblikovanje: Studio Studio, Zagreb

Tisak: Kerschoffset, Zagreb

POVIJEST SPELEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA NA PROSTORU SJEVERNOG VELEBITA

Prvi pisani tragovi o jamama na području sjevernog Velebita datiraju iz 18. stoljeća kada se one po prvi put ucrtavaju na topografske karte. U to vrijeme pojava jama povezivala se s jakim vjetrom (burm) koji puše s velebitskih padina. Tada se vjerovalo da bura nastaje u dubokim jamama.

Usmene legende o tajanstvenom podzemnom svijetu potiču iz ranijih razdoblja, kada je ova planina bila utočište mnogim narodima.

Prvi opisi jama zabilježeni su u Planinarskom vodiču po Velebitu 1929. godine, a njihov je autor geolog i speleolog Josip Poljak. Godine 1930. u podzemlje Velebita, u jamu Varnjaču, spušta se i prva žena, Hela Krajač.

Led u podzemlju

Voda u podzemlju

Daljnja speleološka istraživanja nastavljena su tek 1962. godine kada su bila naručena za potrebe ondašnje JNA. Podaci o istraženim objektima bili su strogo čuvana tajna.

Do 1990. godine otkriveno je i istraženo svega dvadesetak jama. Najdublja istražena jama bila je duboka 143 m.

Potaknuti pričama o ljepoti sjevernog Velebita i njegovim dubokim jamama, na ovo područje dolaze slovački speleolozi. Oni ulaze u snježnicu tada nazvanu Punoleda, prolaze kroz otvorenu pukotinu u snijegu i probijaju se do dubine od 157 m gdje ih zaustavlja ledeni čep. Tada je ta jama postala najdublja jama sjevernog Velebita.

Ista skupina speleologa dolazi i 1992. godine te pronalazi ulaz u jamu Manuel (kasnije prozvanu Lukina jama). Od te godine organiziraju se velike speleološke ekspedicije i započinju intenzivna speleološka istraživanja sjevernog Velebita te se postižu sjajni rezultati.

Spuštanje u Lukinu jamu-Trojama

Spuštanje u Velebitu

Speleolozi su do 2008. godine otkrili više od 200 ulaza u speleološke objekte. Neki od tih objekata su zbog svojih karakteristika uvršteni u svjetsku speleološku literaturu.

Lukina jama-Trojama – s dubinom od 1392 m svrstava se u grupu najdubljih jama svijeta.

Patkov gušt – druga u svijetu po dužini vertikale od 553 m koja se pruža od ulaza do dna jame.

Velebita – prva u svijetu po dužini unutarnje vertikale (513 m), istražena je do dubine od 1026 m.

Meduza – druga u svijetu jama po dužini unutarnje vertikale (450 m), istražena je do dubine od 707 m.

Spuštanje u Meduzu

TAJNE VELEBITSKOG PODZEMLJA

Jame Sjevernog Velebita

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

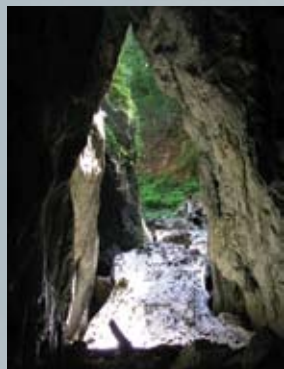
Dragi posjetitelji,

dok šćete Nacionalnim parkom Sjeverni Velebit, možete vidjeti mnogobrojne krške oblike poput ponikava (vrtača), kamenica, bezbrojnih škrapa i škrapara. Ali u blizini, skriven vašim očima, nalazi se još jedan svijet krških oblika koje nazivamo jamama i špiljama.

U njima živi neobičan živi svijet prilagođen životu u potpunoj tami. Dio njega je i velebitska pijavica, *Croatobranhus mestrovi*, do sada pronađena samo u četiri duboke jame Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Stoljećima su planinske dubine bile obavijene velom tajni, te su izazivale strah, ali i poštovanje stanovnika velebitskih sela.

Snižnice

Sniježnice ili snižnice, kako ih naziva lokalno stanovništvo, su objekti u kojima se i za najvećih vrućina zadržava snijeg. Neke od njih poput Vukušić snižnice, Slavine i Legačke snižnice bile su izvor života na ovoj planini. One su ljudima davale vodu, led i snijeg i često su služile kao prirodni hladnjaci za vrijeme najvećih vrućina.

Prema pružanju podzemnih kanala razlikujemo **špilje** i **jame**.

Špilje ili pećine su speleološki objekti s horizontalnim ili blago nagnutim kanalima.

Jame su speleološki objekti s vertikalnim ili strmo nagnutim kanalima ukupnog nagiba većeg od 45 stupnjeva.

Ulaz u Patkov gušt

Patkov gušt (PG)

Jama je otkrivena 1997. godine. Prema dužini kontinuirane vertikale od 553 m ova je jama svrstana na drugo mjesto u svijetu.

Kako bi se probili do njezinog dna, speleolozi su se uz stalnu opasnost od urušavanja provlačili uskim pukotinama u debelim naslagama snijega i leda do 200 m dubine. Presjek jame kružnog je oblika, promjera dvadesetak metara, dok joj je dno ravno, dimenzija 40 x 30 m.

Jama je dobila ime po **Zoranu Stipetiću - Patku**, speleologu i ronioncu, koji je poginuo prilikom testiranja nove ronilačke opreme koja se trebala koristiti za daljnja speleološka istraživanja sifonskog jezera u Lukinoj jami.

Slovačka jama (SJ)

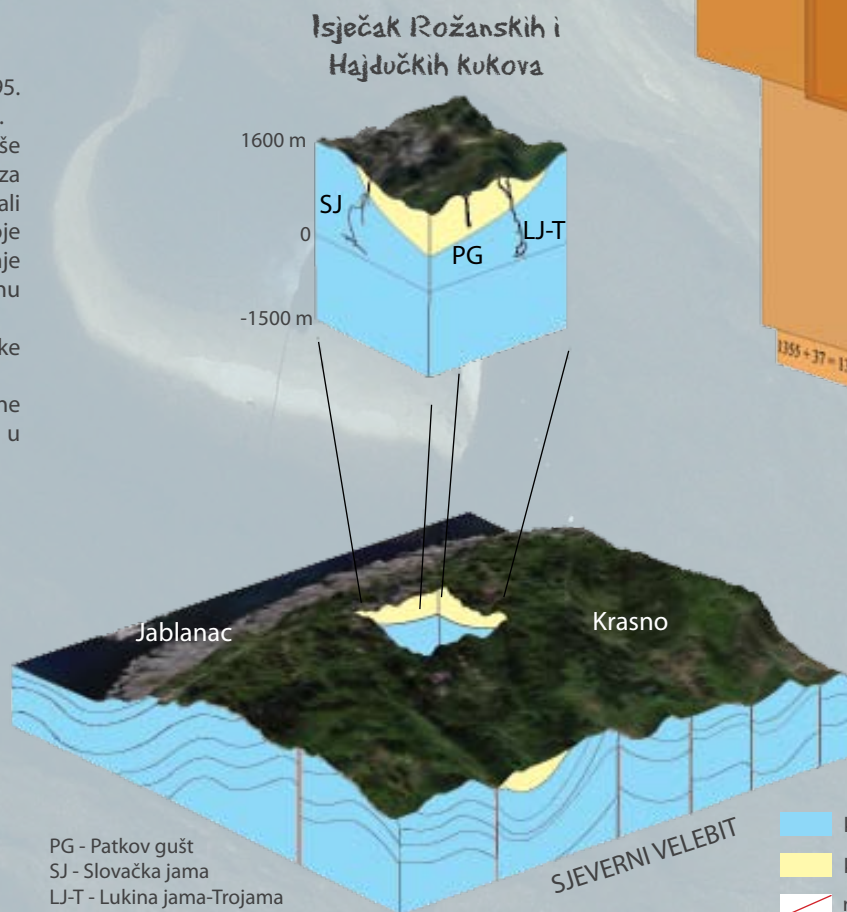
Druga po dubini jama u Hrvatskoj, otkrivena je 1995. godine. Njezina do sada istražena dubina iznosi 1320 m. Morfološki to je vrlo složena jama i grana se na više odvojaka. Jama je razgranata i vrlo zahtjevna za istraživanje. Najveće poteškoće predstavljaju dugi kanali (meandri) i hladne procjedne vode (2-4 stupnja) koje se slijevaju po stijenama jame. Daljnje napredovanje spriječila je premala širina kanala i sifonsko jezero na dnu jame.

U ovoj jami otkrivena je velika populacija velebitske pijavice te mnoge druge životinjske vrste.

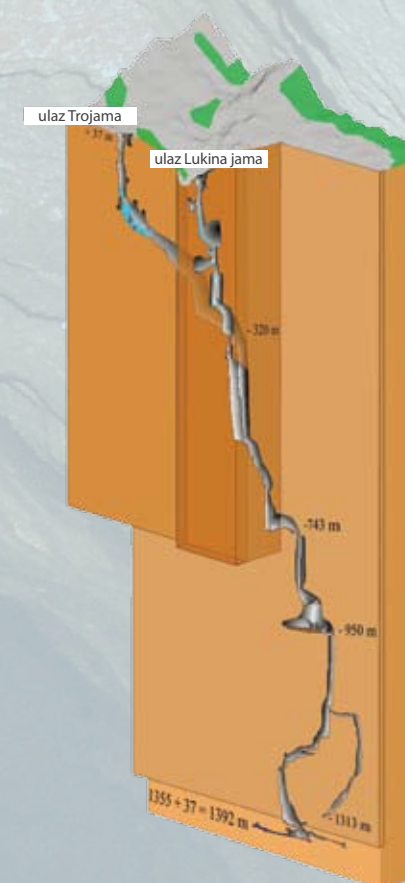
Na dubini od 1254 m u Slovačkoj je jami 1999. godine bio postavljen najdublji podzemni speleološki logor u Hrvatskoj.

Slovačka jama

Lukina jama-Trojama (LJ-T)

Lukina jama i Trojama zajednički čine jedan jamski sustav dubok 1392 m.

Ulaz u Lukinu jamu nalazi se na 1438 mnv, a ulaz u jamu Trojamu smješten je na 1475 mnv. Jame se spajaju na dubini od 582 m.

Ulaz u Lukinu jamu otkriven je 1992. godine kada se speleolozi uspijevaju probiti do 195 m dubine, gdje ih zaustavlja velika količina vode koja se slijevala niz vertikale okovane ledom.

U sljedeće dvije godine speleolozi se uspijevaju spustiti do dubine od 1355 m, pronalaze novi ulaz u sustav, jamu Trojamu, preranaju sifonsko jezero na dnu jame dugo 50 m i duboko 6 m. Time su postigli svjetski rekord jer u to vrijeme na takvoj dubini u nekom speleološkom objektu nitko nije uspio zaroniti.

U sklopu te najveće speleološke ekspedicije 1994. godine naši speleolozi otkrili su i novu životinjsku vrstu, do tada nepoznatu velebitsku pijavicu.

To otkriće smatra se značajnijim biospeleološkim otkrićem.

Jama dobiva ime po **Ozrenu Lukiću - Luki**, geologu i dugogodišnjem speleologu i ronioncu, koji je poginuo na Velebitu u Domovinskom ratu kao pripadnik Planinske satnije Velebit 1992. godine.

Lukina jama-Trojama